

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการศึกษาความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเปรียบเทียบความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพผู้ปกครอง ตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ประชากรในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - 3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - 6) และช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - 3) ของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2547 จำนวนทั้งสิ้น 160 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ทำการสุ่มจากประชากรด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random sampling) โดยใช้วิธีจับสลากตามรายชื่อนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา (ป.1 - 6) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - 3) ในแต่ละช่วงชั้น จำนวน 113 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครซี่ซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, อ้างถึง บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 40) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 13 คน ระดับช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - 3) จำนวน 23 คนระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - 6) จำนวน 30 คน และระดับช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - 3) จำนวน 47 คน จำแนกได้ดังนี้ ผู้ปกครองที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปีมีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 และมีอายุ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับนักเรียนในลักษณะเป็นบิดามารดา จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 และในลักษณะเป็นญาติผู้ใหญ่หรือผู้มีอุปการะคุณ จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 ซึ่งได้รับการศึกษาดังระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไปจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3 และไม่ได้รับการศึกษาเลย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 โดยมีตำแหน่งทางสังคม จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 และไม่มีตำแหน่งใดๆทางสังคม จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 76.1 ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้

ครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า 2,000 บาท จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 และตั้งแต่ 2,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยอาศัยแนวทางจากกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) เป็นสำคัญ และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถามจากกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งได้ทดสอบความเชื่อมั่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.9387 จำนวน 113 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครอง ประกอบด้วยอายุ ความสัมพันธ์กับนักเรียน ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม และรายได้ครอบครัว ต่อเดือน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 4 ระดับ ได้แก่ ระดับความพร้อมการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ ระดับความพร้อมการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน ระดับความพร้อมการมีส่วนร่วมแบบทั่วไป และไม่มีความพร้อมการมีส่วนร่วม โดยตรวจสอบและให้น้ำหนักคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 3 2 1 และ 0 คะแนนตามลำดับ ในด้านหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 10 ข้อ ด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 10 ข้อ และด้านการระดมทรัพยากร จำนวน 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด โดยให้ระบุขอบข่ายของกิจกรรมการศึกษาที่เป็นประเด็นปัญหามากที่สุดในแต่ละด้าน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหานั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 113 ฉบับ ได้รับคืนทั้งหมดจำนวน 113 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างโดยใช้ค่าทีเทสต์ (t-test)

สำหรับการวิเคราะห์ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และทดสอบสมมติฐานของการวิจัยตามขอบข่ายการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการระดมทรัพยากร ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ แยกเป็นรายด้านมีดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรสถานศึกษา ผู้ปกครองมีความพร้อมการมีส่วนร่วมอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ 3 ด้าน และอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน 7 ด้าน ที่มีความพร้อมการมีส่วนร่วมอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความพร้อมที่จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การทัศนศึกษา กิจกรรมตามประเพณีในท้องถิ่นให้กับนักเรียนร่วมกับโรงเรียน ($\bar{X} = 2.28$) ความพร้อมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมแนะแนว ลูกเสือเนตรนารี ชุมนุมตามความสนใจของนักเรียนร่วมกับโรงเรียน ($\bar{X} = 2.09$) และความพร้อมในการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรและสัดส่วนเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระร่วมกับโรงเรียน ($\bar{X} = 2.01$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความพร้อมการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดซึ่งอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน ได้แก่ ความพร้อมในการเป็นคณะกรรมการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาว่าควรปรับปรุงหรือเลิกใช้ร่วมกับโรงเรียน ($\bar{X} = 1.70$) และเมื่อวิเคราะห์โดยภาพรวมความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน ($\bar{X} = 1.94$)

1.2 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองมีความพร้อมการมีส่วนร่วมอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ 3 ด้าน และอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน 7 ด้าน ที่มีความพร้อมการมีส่วนร่วมอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความพร้อมที่จะสนับสนุนโรงเรียนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางประเพณี เช่น ปอยหลวง อำเภอใหม่เมือง วันสถาปนา ($\bar{X} = 2.30$) ความพร้อมที่จะแก้ปัญหานักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำร่วมกับครูประจำชั้น ($\bar{X} = 2.27$) และความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมแสดงผลงานทางวิชาการของนักเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้น ($\bar{X} = 2.26$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความพร้อมการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดซึ่งอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน ได้แก่ ความพร้อมในการทำแผนการสอนเพื่อสนองสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นร่วมกับครูประจำชั้นหรือครูประจำกลุ่มสาระ ($\bar{X} = 1.56$) และเมื่อวิเคราะห์โดยภาพรวมความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน ($\bar{X} = 1.89$)

1.3 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการระดมทรัพยากร ผู้ปกครองมีความพร้อมการมีส่วนร่วมอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วนทุกด้าน ที่มีความพร้อมการมีส่วนร่วมอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความพร้อมในการปรับปรุงสนามเด็กเล่น สนามกีฬาร่วมกับโรงเรียน ($\bar{X} = 1.97$) ความพร้อมในการเป็นผู้ช่วยครูเพื่อจัดการเรียนการสอนในเรื่องที่ถนัดร่วมกับครูประจำชั้นหรือครูประจำกลุ่มสาระต่าง ๆ ($\bar{X} = 1.91$) และความพร้อมในการสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น สวนหย่อม สวนสมุนไพรร่วมกับโรงเรียน ($\bar{X} = 1.89$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความพร้อมการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ความพร้อมในการแสวงหาทรัพยากร

เช่น บุคคล สถาบันต่าง ๆ เพื่อพัฒนา การจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X} = 1.67$) และเมื่อวิเคราะห์ โดยภาพรวมความพร้อมการมีส่วนร่วมด้านการระดมทรัพยากรอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วม แบบบางส่วน ($\bar{X} = 1.77$)

2. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน บ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครองโดยใช้ค่าทีเทสต์ (t-test) มีดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา จำแนกตามอายุ และความสัมพันธ์กับนักเรียน พบว่าความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาตามขอบข่ายการมีส่วนร่วมทั้งรายด้านและในภาพรวมกับสถานภาพของผู้ปกครองด้านอายุ และความสัมพันธ์กับนักเรียนไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม และรายได้ครอบครัวต่อเดือน พบว่าความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาตามขอบข่ายการมีส่วนร่วมทั้งรายด้านและในภาพรวมกับสถานภาพของผู้ปกครองด้านระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม และรายได้ครอบครัวต่อเดือนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

2.3 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่าความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการระดมทรัพยากร และในภาพรวมทุกด้านกับสถานภาพของผู้ปกครองด้านตำแหน่งทางสังคมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ยกเว้นความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้าน การจัดการเรียนการสอนกับสถานภาพของผู้ปกครองด้านตำแหน่งทางสังคมไม่มีความแตกต่างกัน

2.4 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่าความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรสถานศึกษา และภาพรวมทุกด้านกับสถานภาพของผู้ปกครองด้านตำแหน่งทางสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ยกเว้นความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการระดม ทรัพยากรกับสถานภาพของผู้ปกครองด้านตำแหน่งทางสังคมไม่มีความแตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ตามขอบข่ายการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการระดมทรัพยากร โดยการสังเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลมีดังนี้

3.1 ความพร้อมการมีส่วนร่วมด้านหลักสูตรสถานศึกษาพบว่าผู้ปกครองมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรสถานศึกษาเรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุด ส่วนการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับที่มีปัญหาเท่ากัน และมีข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมด้านหลักสูตรสถานศึกษา คือ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่หลากหลายสำหรับนักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางสติปัญญา ควรให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มากขึ้น

3.2 ความพร้อมการมีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่าผู้ปกครองมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนเรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดทำสื่อการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การแก้ไขปัญหานักเรียน การจัดกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวัดผลและประเมินผลการเรียนตามลำดับ และมีข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ให้โรงเรียนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ให้โรงเรียนวัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเพื่อพัฒนานักเรียนในทุกด้าน ร่วมกันจัดหาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้นักเรียนได้ค้นคว้าหรือเรียนรู้เพิ่มเติมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ นอกฤดูฝน ให้ครูประจำชั้นหรือครูประจำกลุ่มสาระประสานกับผู้ปกครองด้วยว่าให้ผู้ปกครองช่วยเหลือการบ้านเด็กอย่างไร และให้โรงเรียนวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย

3.3 ความพร้อมการมีส่วนร่วมด้านการระดมทรัพยากรพบว่าผู้ปกครองมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการระดมทรัพยากรเรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การจัดหาแหล่งทรัพยากร และการเป็นวิทยากรให้ความรู้ในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นตามลำดับ และมีข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมด้านการระดมทรัพยากร คือ โรงเรียนและผู้ปกครองควรร่วมกันจัดหางบประมาณจัดซื้อคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

4. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

4.1 ผู้ปกครองมีความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความพร้อมการมีส่วนร่วมด้านหลักสูตรสถานศึกษา ความพร้อมการมีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนการสอน และความพร้อมการมีส่วนร่วมด้านการระดมทรัพยากร อยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วนทั้ง 3 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2 ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครอง ได้แก่ อายุ ความสัมพันธ์กับนักเรียน ไม่มีความแตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ยกเว้นสถานภาพของผู้ปกครองด้านระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม และรายได้ครอบครัวต่อเดือนมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการศึกษาความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ พบว่ามีข้อสังเกตขึ้น มาอภิปรายดังนี้

ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาพบว่าอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วนทุกด้าน อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ปกครองยังขาดความตื่นตัวที่จะตระหนักถึงความรับผิดชอบ จึงไม่มีความพร้อมที่จะผลักดันตนเองเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนได้เกี่ยวพันสอดคล้องกับชุมชนมากขึ้น อาจขาดความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนในการจัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน และได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาของโรงเรียน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับบุตรหลานของตนเองร่วมกับทางโรงเรียน ซึ่งหลังจากที่ทางโรงเรียนได้รับคัดเลือกจากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทางโรงเรียนได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยได้เชิญผู้ปกครองมาประชุมชี้แจง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนที่ดีต่อกัน ความมีมนุษยสัมพันธ์เป็นกันเองระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและผู้ปกครองอาจยังขาดความสม่ำเสมอและต่อเนื่องที่จะทำให้ผู้ปกครองเกิดทัศนคติว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน ตนเองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรุวัฒน์ ไชยคำมิ่ง (2534 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนน้อยมากหรือไม่มีส่วนร่วมเลย ยกเว้นการช่วยประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนเท่านั้น และงานวิจัยของ ทรงพล ทรงจำ (2541 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ และให้ความร่วมมือในสิ่งที่โรงเรียนร้องขอมากกว่าการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมบริหารงาน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ

กรมวิชาการ (กรมวิชาการ : บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนหรือผู้รู้ในท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุน การดำเนินงานของโรงเรียนในแง่ของแรงงาน ความคิดภูมิปัญญา และวัตถุดิบของ และเต็มใจที่จะให้ ความร่วมมือกับโรงเรียน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วรพรรณ คัมภะเสน (2546 : 57) ที่พบว่าชุมชน ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับสูงทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการศึกษา ด้านการแสวงหาทรัพยากร ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผล งานวิจัยของ กิตติโชค ห้อยยี่งู (2527 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือ ในกิจการของโรงเรียนด้วยการเข้าร่วมประชุมและบริจาคเงิน งานวิจัยของ วีระ แก้ววิหาร (2541 : 51) ที่พบว่าโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนโดยเชิญผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรในการสอนวิชาชีพ ให้ความร่วมมือด้านทุนทรัพย์และการบริหาร งานวิจัยของ วิจิตรา ไสยะ (2546 : 156) ที่พบว่าผู้ปกครอง นักเรียนส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้การสนับสนุนส่งเสริมแก่นักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการให้ ความช่วยเหลือด้านแรงกายในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมไปถึงการบริจาคทุนทรัพย์เพื่อ สนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรแม่บทให้เข้ากับท้องถิ่น งานวิจัยของ พิมพ์ ตามี (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ต้องการร่วมกำหนดนโยบาย วางแผน และประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน และงานวิจัยของ ธนอม คงผดุง (2541 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจำแนกตามสถานภาพของ ผู้ปกครองด้านอายุ และความสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้ปกครองมีความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาไม่แตกต่างกัน แสดงว่าอายุ และ ความสัมพันธ์กับนักเรียนไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบิดา มารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของ โรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ให้เกิดการพัฒนาบุตรหลาน ให้เป็นเด็กที่ดี เก่ง และ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พาลาณ สิงห์เสนี และคณะ (2545 : 60) ที่พบว่าผู้มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมสูงกว่าทุกกลุ่มอายุ และส่วนใหญ่ร้อยละ 59.1 มีระดับ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในขณะที่ผู้มีอายุสูงกว่าส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับต่ำ และงานวิจัยของ ธวัช เบญจาทิกุล (2529 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาหมู่บ้านชาวเขา

ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจำแนกตามสถานภาพ ผู้ปกครองด้านระดับการศึกษา ด้านรายได้ครอบครัวต่อเดือน และตำแหน่งทางสังคมผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน แสดงว่าระดับการศึกษา รายได้ครอบครัวต่อเดือน และ ตำแหน่งทางสังคมของผู้ปกครองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งนี้ในส่วนของการ

ระดับการศึกษานั้นอาจเนื่องมาจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา และส่วนหนึ่งเป็นชาวไทยภูเขา จึงมีความคิดว่าตนเองไม่มีความรู้และไม่เคยทำงานด้านนี้มาก่อน โรงเรียนอาจจะไม่ยอมรับความคิดเห็นของคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ (อ้างถึง ลาวัลย์ วงศ์ขันแก้ว, 2542 : 62) ที่พบว่าผู้ปกครองเห็นว่าการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นเรื่องของครู โดยเฉพาะครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถอยู่แล้วหากตนเองเสนออะไรไปเกรงว่าจะด้อยค่าและสร้างความยุ่งยากให้กับโรงเรียนมากกว่าจะเป็นประโยชน์ งานวิจัยของ ศิริน้อย นิภาพันธ์ (2534 : 4) ที่พบว่าระดับการศึกษาของผู้ผู้นำในองค์กรมีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร งานวิจัยของ เลิศ ไชยณรงค์ (2536 : 140) ที่พบว่าระดับการศึกษาของผู้บริหารสามารถอธิบายประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้จัดการการประปาส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย งานวิจัยของจรัส สุวรรณเวลา (อ้างถึง บุญยิ่ง จอมงาม, 2544 : 36) ที่พบว่าสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกยังไม่มีแนวทางชัดเจนเนื่องมาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และประสบการณ์ค่อนข้างน้อยและงานวิจัยของ แคล้ว ทศนพงษ์ (อ้างถึง บุญเสริม ศรีทา, 2544 : 48) ที่พบว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน และในส่วนของรายได้ครอบครัวต่อเดือนนั้นอาจเนื่องมาจากผู้ปกครองมีอาชีพทำไร่ทำนา ประกอบกับสภาพภูมิศาสตร์ทั่วไปของชุมชนที่เป็นภูเขา สภาพป่าไม่สมบูรณ์จึงส่งผลให้รายได้จากการเกษตรไม่แน่นอน และผู้ปกครองส่วนใหญ่ฐานะยากจนจึงช่วยเหลือโรงเรียนได้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญยุทธ แสงมณี (2537 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าพฤติกรรมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งประกอบอาชีพของตนเองจึงปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้เต็มที่และชาวบ้านส่วนใหญ่ยากจนจึงให้ความช่วยเหลือโรงเรียนได้น้อย งานวิจัยของ ธวัช เบญจาทิกุล (อ้างถึง เจียมพล ไชยชาติ ษณ์, 2542 : 26) ที่พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาหมู่บ้านชาวเขา งานวิจัยของ แคล้ว ทศนพงษ์ (อ้างถึง บุญเสริม ศรีทา, 2544 : 48) ที่พบว่าสถานะทางเศรษฐกิจของคนไทยซึ่งยากจนเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน งานวิจัยของ กิตติโชค ห้อยยี่งู (2527 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนปัจจัยหนึ่งเกิดจากที่ประชาชนไม่มีเงิน จึงไม่สามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือร่วมมือกับทางโรงเรียนได้ งานวิจัยของ ปรีชา บัววิรัตน์เลิศ (อ้างถึง จันรอล เงินคำ, 2543 : 60) ที่พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่มีฐานะทางครอบครัวดีจะให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและควบคุมการทำการบ้านด้วยตนเองหรือจัดหาผู้ควบคุม และช่วยเหลือทำการบ้านนักเรียนมากกว่าผู้ปกครองที่มีฐานะที่ด้อยกว่า งานวิจัยของ สุนทร ขอบทำดี (2534 : บทคัดย่อ) และงานวิจัยของ ผัน ศรีกอก (อ้างถึง เฉลิม นิลแก้ว, 2542 : 24) ที่พบว่ากรรมการศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพส่วนตัวซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาจึงไม่มีเวลาให้คำแนะนำแก่โรงเรียน และงานวิจัย

ของ ลิขสิทธิ์ ผลจันทร์งาม (อ้างถึง เกลิม นิลแก้ว, 2542 : 25) ที่พบว่าชาวบ้านและชุมชนมีฐานะยากจน จึงทำให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่โรงเรียนได้น้อยและคณะกรรมการ โรงเรียนไม่ค่อยเสนอแนะ ในเรื่องการเงินเพราะเกรงว่าจะเป็นภาระแก่ตนเอง ส่วนด้านตำแหน่งทางสังคมนั้นผู้ปกครองที่มีตำแหน่ง ทางสังคม เช่น กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมักจะมีบทบาท แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของโรงเรียน มากกว่าผู้ปกครองที่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ แก้ววิหาร (2541 : 91) ที่พบว่า กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ กลุ่มเยาวชน ได้ช่วยแบ่งเบาภาระของครูได้เป็นอย่างดี ได้ช่วยฝึกกีฬา ช่วยจัดสนาม ช่วยแรงงานก่อสร้าง ส่วนกลุ่มแม่บ้านได้ให้ความรู้ด้านวิชาชีพแก่นักเรียน งานวิจัยของ เสมอ นาสอน (อ้างถึง อนุพล มานะสารวุฒิ, 2543 : 41) ที่พบว่าผู้นำชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมด้าน การวางแผนในลักษณะรับทราบโครงการและให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน และงานวิจัยของ ธวัช เบญจาทิกุล (อ้างถึง เจริญพล ไชยาลักษณ์, 2542 : 26) ที่พบว่าตำแหน่งหน้าที่ ในชุมชนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของหมู่บ้าน ชาวเขา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการ การศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ตามขอบข่ายการมีส่วนร่วม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการระดมทรัพยากร ซึ่งผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานและการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงาน

1. จากการวิจัยพบว่าผู้ปกครองมีความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในบางขั้นตอน ของการจัดการศึกษา แสดงว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่จะเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจึงควรเห็นความสำคัญ ของการร่วมมือระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับ โรงเรียนและทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ของโรงเรียนให้มากขึ้น โดยมีการประชาสัมพันธ์ถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองอย่างเพียงพอและ สม่าเสมอ ให้ผู้ปกครองได้รับข่าวสารและกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมศึกษาความต้องการของท้องถิ่นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระของหลักสูตรที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้น และเข้ามามีส่วนร่วมประเมินคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน

2. เนื่องจากโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนน้อยและขาดกำลังเงิน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและมีความพร้อมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับหนึ่ง ดังนั้น โรงเรียนและผู้ปกครองควรปรึกษาหารือระดมความคิดในการแสวงหาทรัพยากรเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยประสานความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ่อค้า ประชาชน และผู้มีจิตศรัทธาให้ได้มีโอกาสเข้ามาปรับปรุงพัฒนาในด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้า ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในทุกขอบข่ายงาน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยนำผลการประเมินคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกมาเป็นข้อมูลในการศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาอันจะเป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง และนำผลการวิจัยมาใช้อย่างจริงจัง
3. ควรศึกษาเชิงนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด